

Catàleg de Paisatge del Penedès

Procés de participació · Consulta ciutadana

Document de síntesi

Desembre de 2018

Equip de participació:

Equip de participació

Xavier Sabaté, ambientòleg
Irene Navarro, ambientòloga

Estudiants en pràctiques

Anna Boneta, biòloga (Universitat Autònoma de Barcelona)
Laia Domènech, geògrafa (Fundació Pere Tarrés)

Autors i títols fotos de portada:

Superior esquerre: *Vinyes de Torrelles de Foix*, Josepa Ferrer

Superior dreta: *Timbes de Sant Pere de Ribes*, Albert Guillaumes

Inferior esquerre: *Paisatge massa urbà*, Robert Rovira i Ferré

Inferior dreta: *Platja de Segur de Calafell i Cunit*, Anna Masdeu

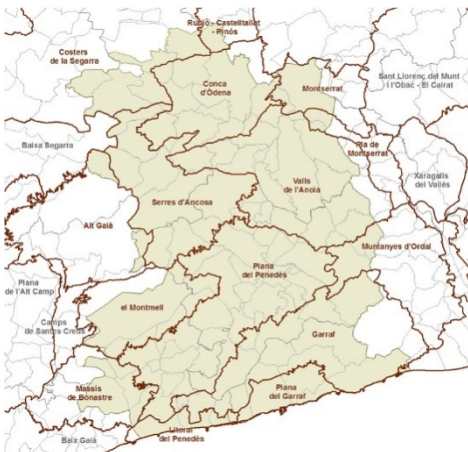
ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ.....	4
2.	CONTINGUTS DE LA CONSULTA	5
3.	DADES DE PARTICIPACIÓ.....	7
3.1.	Evolució del número de respostes.....	7
3.2.	Dispositius.....	7
3.3.	Perfil dels participants	8
3.4.	Lloc de residència (municipi)	10
4.	SÍNTESI DE RESULTATS	12
4.1.	Elements del caràcter del Penedès.....	12
4.2.	Miradors.....	13
4.3.	Itineraris.....	15
4.4.	Canvis en el paisatge.....	17
4.5.	Principals amenaces.....	21
4.6.	Valoració del paisatge quotidià	23
4.7.	Objectius de qualitat paisatgística.....	27
4.8.	Propostes	28

1. INTRODUCCIÓ

Aquest informe sintetitza els resultats del **qüestionari ciutadà** en el marc de l'elaboració del Catàleg del paisatge del Penedès.

El catàleg tracta la totalitat de la Vegueria Penedès i comprèn part dels catàlegs del Camp de Tarragona, Comarques Centrals i Àrea Metropolitana de Barcelona. Per elaborar el Catàleg del Penedès es parteix de les unitats de paisatge que ja es van identificar anteriorment durant l'elaboració dels altres tres catàlegs, i que formen part del mapa d'unitats del paisatge de Catalunya.

Mapa 1. Municipis que conformen la Vegueria Penedès on trobem les seves unitats del Paisatge amb el seu nom.

Els objectius del qüestionari ciutadà eren:

- Contrastar, validar i completar la llista d'elements que atorguen caràcter al paisatge del Penedès
- Contrastar, validar i completar els principals valors del paisatge identificats
- Contrastar, validar i completar la llista de les principals dinàmiques i incidències que afecten o poden afectar la qualitat i/o el caràcter del paisatge
- Recollir imatges representatives dels paisatges quotidians del Penedès

La consulta ciutadana va estar activa del 31 de maig de 2018 al 15 d'octubre de 2018.

A diferència dels altres mecanismes de participació previstos per al Catàleg de paisatge del Penedès, la consulta web ha anat dirigida a la ciutadania en general i, per tant, els seus continguts han estat de caràcter divulgatiu, per garantir la comprensió dels usuaris interessats en participar.

Aquest mecanisme no ha tingut la voluntat d'obtenir una mostra estadísticament representativa de la opinió sobre el paisatge del Penedès, sinó tan sols disposar de les respostes obtingudes per les persones que voluntàriament van accedir al web de la consulta. D'aquesta forma s'ha obtingut una valuosa informació qualitativa sobre la percepció del paisatge del Penedès.

2. CONTINGUTS DE LA CONSULTA

Els continguts de la consulta van ser acordats amb l'equip redactor del Catàleg de paisatge, en funció de les necessitats d'informació detectades durant el procés d'elaboració del Catàleg.

Consulta del Catàleg de Paisatge del Penedès

La consulta va estar oberta del 31 de maig al 15 d'octubre de 2018.

A continuació es mostren les preguntes del qüestionari:

Bloc 1. Valors del paisatge del conjunt de la vegueria del Penedès

1. Si haguessis d'anomenar un indret o paisatge representatiu de la vegueria del Penedès, quin seria?
2. Quins altres indrets o paisatges et venen en ment si parlem de la vegueria del Penedès? Quins valors tenen? (opcional)
3. Coneixes algun mirador que permeti contemplar els paisatges més característics de l'àmbit? (nom del mirador i municipi on s'ubica)
4. I ens podries indicar un itinerari que passi per un o diversos paisatges representatius? (nom i municipi d'on surt)

Bloc 2. Canvis en el paisatge

1. Quins han estat els principals canvis en el paisatge durant els darrers 10 anys? (decidir si han canviat a millor, no han canviat o han canviat a pitjor)
 - a. Els pobles i ciutats
 - b. Les urbanitzacions
 - c. Els polígons industrials
 - d. Les infraestructures (carreteres, autovies, vies de tren, centres de producció d'energia, instal·lacions de tractament de residus, etc.)
 - e. L'espai agrícola (camps de conreu, recs, pous, elements de pedra seca, etc.)
 - f. Els espais naturals (rius, platges, boscos, etc.)
 - g. El patrimoni històric (conjunts arquitectònics, monuments, centres històrics, etc.)
2. Vols esmentar o comentar algun altre canvi rellevant sobre el paisatge?

3. Quines són les principals amenaces o perills que preveus que podrà patir el paisatge en el futur?

Bloc 3. Paisatge quotidià

1. Digueu-nos quin és el teu paisatge més quotidià:
2. Situa la teva opinió respecte aquest indret/paisatge segons la següent sèrie de característiques:

Bellesa	Lleig	0	1	2	3	4	5	Bonic
Tranquil·litat	Bulliciós/sorollós	0	1	2	3	4	5	Silenciós/tranquil
Ordre	Desequilibrat/caòtic	0	1	2	3	4	5	Harmònic/ordenat
Modernitat	Antic	0	1	2	3	4	5	Modern
Artificial	Natural/salvatge	0	1	2	3	4	5	Artificial/modern
Seguretat	Perillós	0	1	2	3	4	5	Segur
Olor	Fa mala olor	0	1	2	3	4	5	Fa bona olor
Accessibilitat	Remot	0	1	2	3	4	5	Accessible
Autenticitat	Comú/banal	0	1	2	3	4	5	Únic/identitari

3. Vols compartir una foto representativa d'aquest paisatge?

Bloc 4. Propostes per al paisatge

1. En quins dels següents aspectes hauria de fer més incís el nou catàleg de paisatge?
 - a. Ciutats i pobles
 - b. Urbanitzacions
 - c. Entorns i accessos als nuclis urbans
 - d. Polígons industrials, logístics comercials, d'oci i de producció d'energia
 - e. Infraestructures de transport, energètiques i de telecomunicacions
 - f. Pedreres, abocadors i molls abandonats
 - g. Colònies industrials i fàbriques de riu
 - h. Patrimoni històric
 - i. Patrimoni agrícola i construccions associades
 - j. Boscos i altres espais naturals
 - k. Rius i rieres
 - l. Paisatge costaner
 - m. Fons escènics i fites emblemàtiques (elements visibles des de molts llocs)
 - n. Itineraris i miradors
2. Tens alguna proposta per incorporar al Catàleg de paisatge del Penedès?

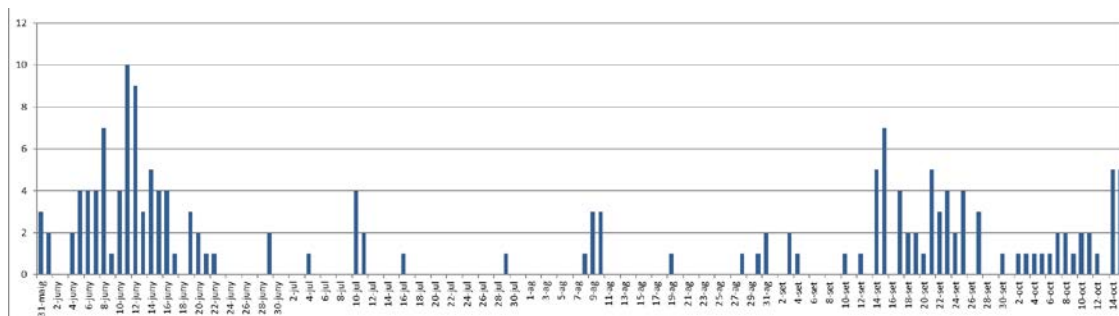
Bloc 5. Dades personals

3. DADES DE PARTICIPACIÓ

3.1. Evolució del número de respostes

La consulta ciutadana va estar activa del 31 de maig de 2018 al 15 d'octubre de 2018, i va aconseguir enregistrar un total de 170 respostes, amb un ritme de resposta que va variar durant aquest temps.

Figura 1. Evolució de les respostes (31 de maig - 15 d'octubre)

Font: Elaboració pròpia

El gràfic mostra l'evolució de les respostes rebudes durant aquest període de quatre mesos i mig. L'evolució de les respostes reflecteix l'impacte de les accions de comunicació del procés participatiu, amb pics de participació i un període amb menys respostes, coincidint amb els mesos centrals d'estiu (juliol-agost).

La primera quinzena del mes de juny va ser el període més actiu del qüestionari, amb un total de 63 respostes rebudes de l'1 al 16 de juny (37,1% sobre el conjunt total de respostes). El segon període de més activitat, és la segona quinzena de setembre. D'altra banda, durant el mes d'octubre es va detectar una evolució sostinguda que es va disparar durant els dos últims dies, coincidint amb el tancament del qüestionari. Aquest períodes amb més activitat també corresponen amb les diverses eines de difusió de l'enquesta que es van implementant (sessions informatives, entrevistes i notícies als mitjans de comunicació, encartaments a diaris locals, etc.)

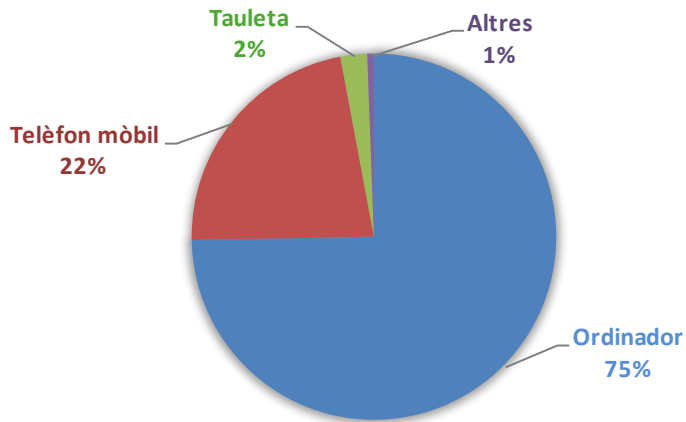
3.2. Dispositius utilitzats

Els dispositius utilitzats per respondre el qüestionari van ser principalment dos: l'ordinador, usat en el 74,7% de les respostes, i el telèfon mòbil, utilitzat pel 22,4% de les participants. Tan sols quatre qüestionaris es van respondre a través de la tauleta i un mitjançant un altre tipus de dispositiu no especificat.

L'elevat ús de l'ordinador en comparació amb la resta de dispositius es pot explicar analitzant l'edat de les persones que van respondre el qüestionari. D'aquesta manera, com es descriurà detalladament a l'apartat 3.4, més de la meitat tenien una edat

compresa entre els 41 i els 65 anys, un rang d'edat que inclou persones molt més habituades a l'ús de l'ordinador per a realitzar qualsevol tipus de tràmit.

Figura 2. Dispositiu des del qual s'ha respost el qüestionari

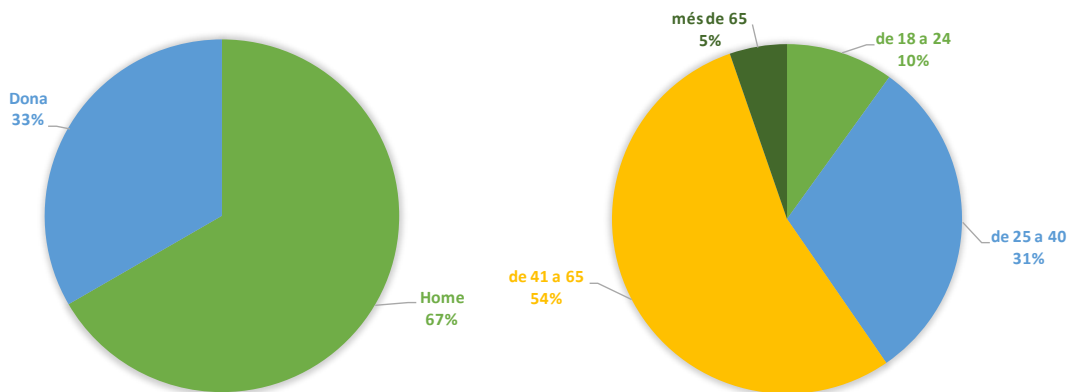

Font: Elaboració pròpia

3.3. Perfil dels participants

Tal com mostra els gràfics següents, dues terceres parts de les persones que van respondre el qüestionari eren homes i més de la meitat tenien entre 41 i 65 anys. El següent grup d'edat més nombrós és el dels 25 als 40 anys, i el menys representat és el col·lectiu més jove i el més gran.

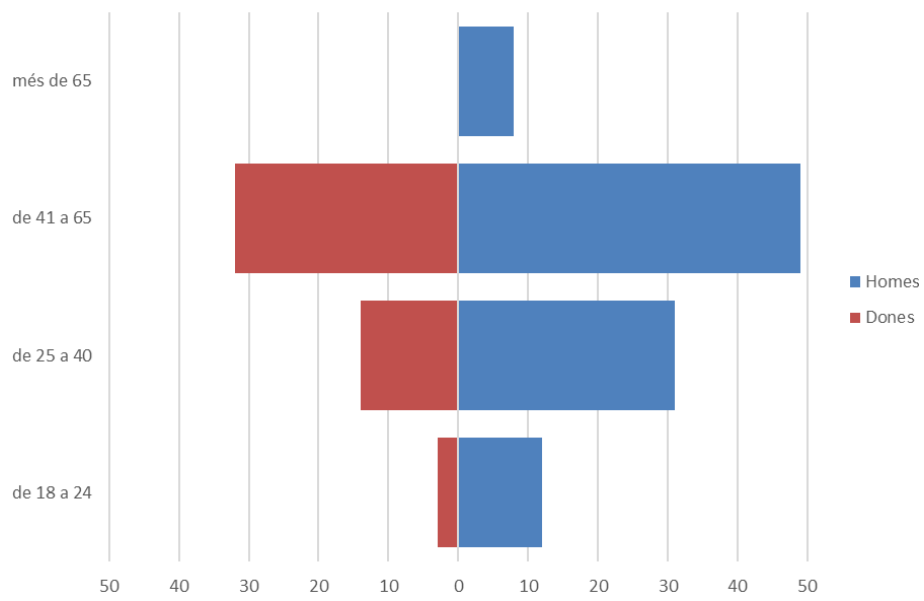
Figures 3 i 4. Sexe i edat dels i les participants

Aquestes dades es poden interpretar des de dos punts de vista. D'una banda, mostren el poc interès que desperta el tema entre les persones més joves. D'altra banda, cal tenir en compte la gran influència que tenen les xarxes socials en la vida dels joves. En aquest sentit, tot i que s'ha trobat informació del procés participatiu a Twitter i a Facebook a través dels perfils de l'Observatori del Paisatge i del setmanari "La Fura", així com al perfil d'Instagram de l'Observatori del Paisatge (@arxiucatpaisatge), tot indica que aquests perfils no acostumen a ser seguits per joves, cosa que revela la necessitat de fer un esforç previ per donar-los a conèixer.

Procés de participació del Catàleg de Paisatge del Penedès

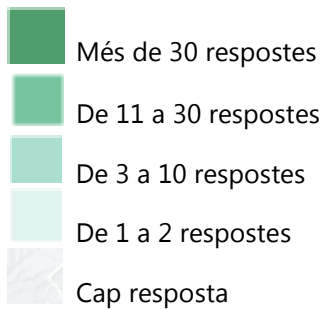
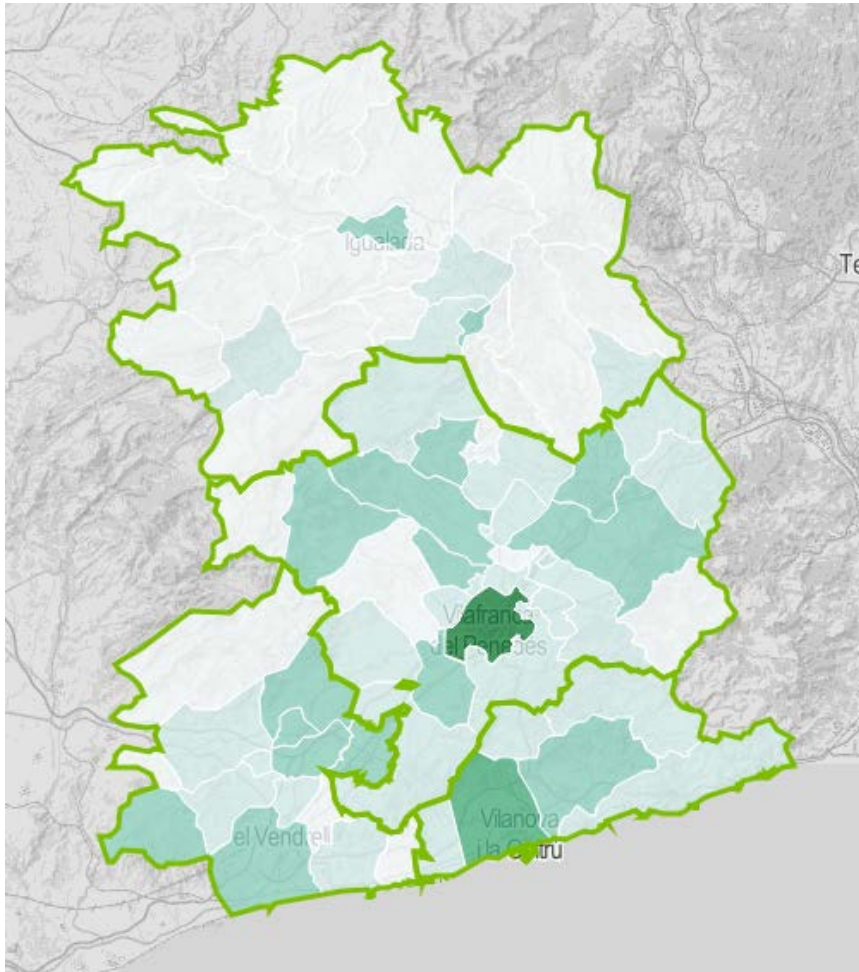
Figura 5. Piràmide de participants

3.4. Lloc de residència (municipi)

La procedència de les persones que han contestat el qüestionari és variada dins l'àmbit del catàleg. No obstant, del total de 170 respostes rebudes, bona part de les respostes es concentren a la part sud del Penedès, sobretot a les comarques de l'Alt i Baix Penedès, mentre que s'observa el poc interès que ha generat la consulta a la zona de l'Anoia.

Mapa 1. Lloc de residència dels participants

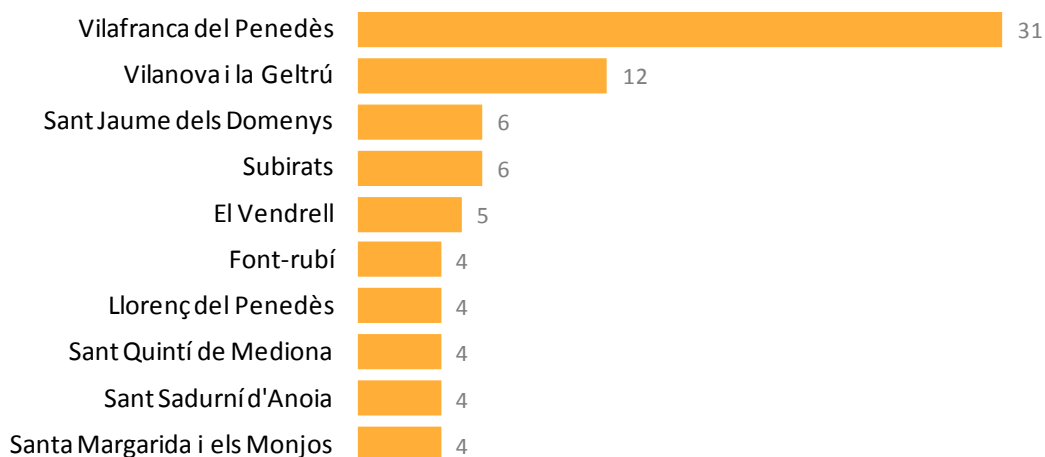

Procés de participació del Catàleg de Paisatge del Penedès

Tal i com es veu al mapa i a la figura 6, els municipis de Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú són les localitzacions on més persones han contestat, amb 31 i 12 persones que han respost el qüestionari respectivament. Així, una de cada cinc aportacions, provenia de Vilafranca.

També s'han rebut respostes de fora de l'àmbit: 12 de la resta de Catalunya i 1 de la resta d'Espanya.

Figura 6. Municipi de procedència dels i les participants

Font: Elaboració pròpia

La baixa participació a la part nord de l'àmbit s'explica potser pel fet que a les poblacions de l'Alt i el Baix Penedès hi ha un sentiment més fort de pertinença al Penedès que no pas a la comarca de l'Anoia. No és possible pensar en el Penedès sense la imatge dels camps de vinya tan representatius del territori, i és, precisament, en aquestes dues comarques on trobem els cultius més importants de vinya.

4. SÍNTESE DE RESULTATS

A continuació es presenten els principals resultats del qüestionari ciutadà estructurats per temes.

4.1. Elements del caràcter del Penedès

La següent taula sintetitza els elements que han aparegut com a paisatges representatius del Penedès, segons l'opinió de les persones que han participat de l'enquesta. En color taronja destaquen els deu paisatges més esmentats.

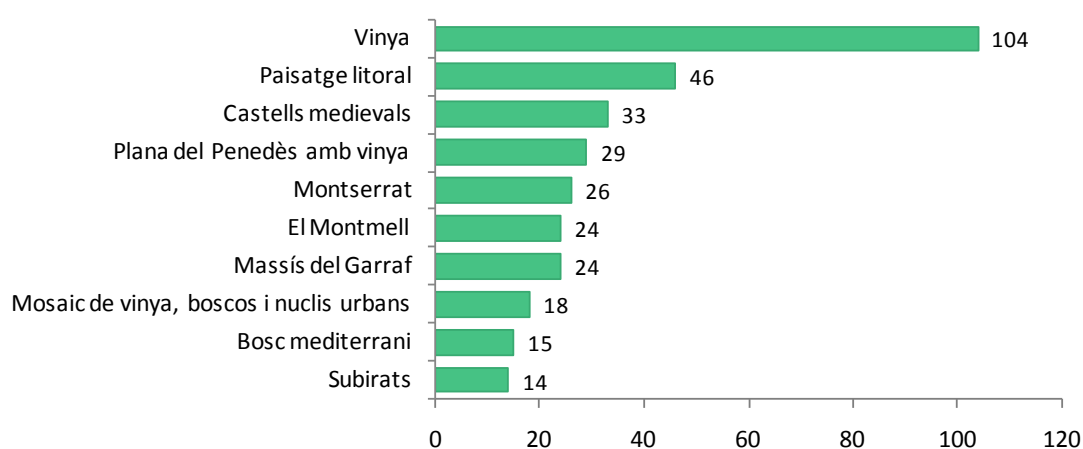
Taula 1. Paisatges representatius del Penedès

Paisatges representatius del Penedès		
Agulla de Vandellós	Masies	Ramaderia
Aiguaviva	Massificació urbanística del litoral	Riera de Marmellar
Aqüífer Carme-Capellades	Massís de bonastre	Riera de Ribes
Arquitectura modernista	Massís del Garraf	Riu Anoia
Avinyonet	Mediona	Riu Foix
Bosc mediterrani	Montserrat	Rius
Castellet	Mosaic de vinya, boscos i nuclis urbans	Rubió
Castells medievals	Muntanya	Sant Jaume Sesoliveres
Castelltallat	Muntanya de Santa Pau	Sant Llorenç d'Hortons
Castellví de la Marca	Nuclis històrics	Sant Martí Sarroca
Cellers de cava i vi	Olèrdola	Sant Pere de Ribes
Cim de Clivelles	Olesa de Bonesvalls	Sant Pere de Riudebitlles
Coma-ruga	Paisatge litoral	Sant Sadurní d'Anoia
Conca d'Òdena	Pantà de Foix	Sant Salvador
Conreus de secà	Pantà de Tous	Santa Fe del Penedès
Cunit	Parc de Foix	Santa Oliva
Depressió tectònica	Parc del Garraf	Santuari de Foix
El Montmell	Parc dels Talls (reserva natural)	Serra Ancosa
El tren	Pas dels lladres	Serra de Miramar
Embassament del riu Foix	Patrimoni cultural	Serra del Bolet
Esglesia de Santa Maria	Patrimoni industrial	Serra d'Ordal
Espiells	Pedra seca	Serra d'Orpinell
Font-rubí	Pedreres	Sitges
Gorgs de Santa Càndia	Pèlags de Vilobí del Penedès	St Sebastià dels Gorgs
Hostalets de Pierola	Penafel	Subirats
Infraestructures	Pic del Pi Sol	Torrelavit
La Cova del Toixó	Pinós	Torrelles de Foix
La Gornal	Pla de Manlleu	Turó de Sant Pau
La Granada del Penedès	Plana de Ribes	Vall del Foix
La Llacuna	Plana del Penedès amb mar de fons	Valls de l'Anoia
La Rovira Roja	Plana del Penedès amb Montserrat de fons	Vilafranca del Penedès
La Talaia	Plana del Penedès amb vinya	Vinya
La zona de Riudebitlles	Pobles petits	Vinyes amb Montserrat de fons
L'arboçar	Pontons	Zona de Baldús
Les Carrerades de la transhumància	Prelitoral	Zona dels Colls
Les Madrigueres	Puig Raurell	

Font: Elaboració pròpia

El terme més emprat a l'hora de definir el paisatge més representatiu del Penedès ha estat, amb una gran diferència, el de "vinya". També hi tenen importància la façana litoral, els castells com a fites del paisatge, i també les muntanyes que serveixen de fons escènic (Montserrat, Montmell i Garraf). Aquests resultats posen de manifest la diversitat paisatgística que existeix al Penedès més enllà dels camps de vinya i els cellers de vins i caves. La vinya, la costa, els boscos mediterranis, la muntanya i el patrimoni cultural marquen el caràcter penedesenc, posicionant la regió com una de les més riques i heterogènies del territori català.

Figura 7. Principals paisatges representatius del Penedès

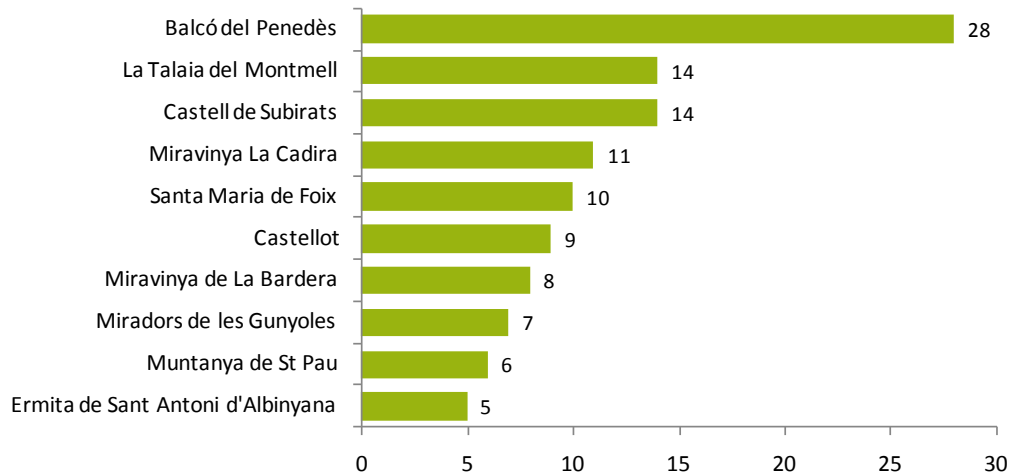
Font: Elaboració pròpia

4.2. Miradors

El balcó del Penedès (a Font-Rubí) es reconeix com el principal mirador del Penedès, seguit de la Talaia del Montmell i el castell de Subirats. Els castells i les principals elevacions dels massissos del Garraf i el Montmell es posicionen com espais privilegiats per gaudir de les panoràmiques que ofereix el territori.

Bona part dels miradors formen part de la [ruta Miravinya](#), un viatge per la geografia, la natura, la cultura i la història del paisatge del vi, organitzada al voltant de cinc miradors (els Miravinya). Tres dels cinc Miravinya apareixen entre els deu principals miradors del Penedès, el Balcó del Penedès, La Cadira (a Torrelavit) i La Bardera (a Subirats).

Figura 8. Principals miradors del Penedès

Font: Elaboració pròpia

La següent taula recull tots els miradors que van ser escollits per les persones que van participar de l'enquesta. En color taronja destaquen els deu miradors més esmentats.

Taula 2. Miradors del Penedès

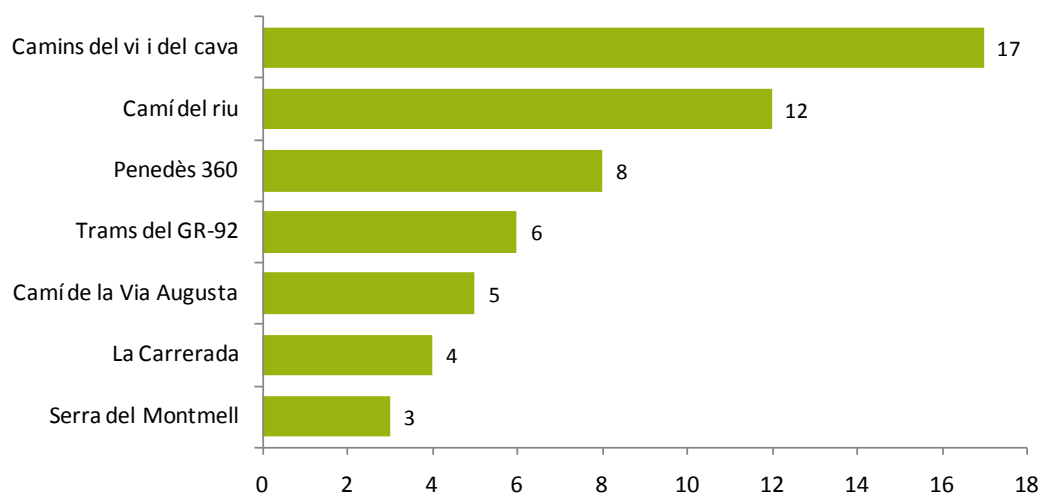
Miradors del Penedès	
Balcó del Penedès	Miradors de les Gunyoles
Barri de l'Hostal	Miravinya de La Bardera
Canyelles	Miravinya de Sant Pau a Vilafranca
Castell de Castellet	Miravinya de Torrelavid
Castell de Subirats	Miravinya El Circell
Castellot	Miravinya La Cadira
Castells de la Pobla	Montagut
Cim del Puig de l'Àliga	Montgrós
Coll de Can Massana	Muntanya de St Pau
Coll d'Ordal	Muntanya del Samuntà
Creu de Ribes	Parc de Sant Vicenç de Calders
El cim del Raurell	Pi de la Serreta
El Montau	Pic del Pi Sol
Ermita de la Trinitat	Plaça de la Badalota a l'Arboç
Ermita de Sant Antoni d'Albinyana	Plaça del pàmpol
Ermita de Sant Antoni de Pàdua	Pobla de Claramunt
Font del Cuscó	Port de l'Ordal
La Penya del Llamp	Sant Elies
La Talaia del Montmell	Sant Geroni
Les Ventoses	Sant Vicenç de Calders
Marmellar	Santa Maria de Foix
Mas Bartomeu	Santa Maria de la Tossa de Montbui
Mirador de Can Voltà	St Joan de la Muntanya
Mirador de les Costes del Garraf.	Torre de Banyeres
Mirador d'Olèrdola	Turó de Crestabocs
Mirador Miguel Utrillo	Turó de les Tes Partions

Font: Elaboració pròpia

4.3. Itineraris

La majoria dels participants han estat poc concrets a l'hora d'identificar els itineraris del Penedès, amb indicacions genèriques i denominacions molt generals respecte els camins que s'utilitzen, amb l'excepció d'alguns camins com els Camins del vi i del cava, el Camí del Riu, el Penedès 360 i el Camí de la Via Augusta, tots quatre inclosos en el rànquing dels principals itineraris del Penedès.

Figura 9. Principals itineraris del Penedès

Font: Elaboració pròpia

El Consorci de Promoció Turística del Penedès ([Enoturisme Penedès](#)), un organisme creat amb l'objectiu de promoure i impulsar polítiques turístiques coordinades en l'àmbit de la Denominació d'Origen Penedès, proposa un conjunt de rutes singulars entre les quals es troben el Camí del Vi i la Carretera del Vi (ambdues incloses a l'itinerari denominat "Camins del vi i del cava"), el Camí del Riu i el Penedès 360.

- El [Camí del Vi](#) o *WineWalk* és un sender interpretatiu que convida a caminar entre vinyes, descobrint totes les etapes per les que ha de passar una ampolla de vi abans de ser assaborit pel nostre paladar. El recorregut s'inicia a l'Oficina de Turisme de Vilafranca del Penedès i transcorre durant 3,5 km fins a la Torre de les Aigües.
- La [Carretera del Vi](#) és una proposta enoturística amb un alt valor històric i cultural, que permet descobrir l'antic traçat que unia les vinyes del Penedès amb les platges del Garraf. És la primera *WineRoad* de tot l'estat, una iniciativa privada i conjunta dels 13 cellers del traçat, amb el suport dels 7 municipis, que s'uneixen per impulsar aquesta innovadora proposta i recuperar la històrica via comercial que ja utilitzaven els romans per fer arribar els vins del Penedès a tot el món.
- El [Camí del Riu](#) és un itinerari de 43 km per descobrir i gaudir dels espais fluvials dels rius Mediona-Bitlles, Anoia i Lavernó i de la gran diversitat d'ambients i de

paisatges atractius que ofereixen. El recorregut, que es pot fer a peu, en bicicleta o a cavall, pretén ser un element integrador i de relació entre el riu i les persones, acostant l'entorn fluvial a la ciutadania.

- El [Penedès 360](#) proposa 3 rutes circulars que permeten descobrir el Penedès a través de tres paisatges diferents: el mar, les vinyes i la muntanya. Les etapes estan especialment dissenyades per ser recorregudes a peu, amb *MountainBike* i *slowbike*.

La següent taula sintetitza els itineraris que van ser escollits per les persones que van participar de l'enquesta. En color taronja destaquen els set itineraris més esmentats.

Taula 3. Itineraris del Penedès

Itineraris del Penedès	
Bonastre-Sant Antoni-Albinyana	La Plana del Penedès
Camins del vi i del cava	La Ribera del riu Anoia
Camí de la costeta	La Roca Foradada
Camí de la Serreta	La ruta de les cales
Camí de la Via Augusta	La ruta dels 3 pics
Camí de Pacs	La ruta dels Castells
Camí del riu	La Trenkakames
Camí Ral d'Olesa de Bonesvalls a Vilafranca del Penedès	La Via Blava
Camins del paper	Les Cabanyes-Moja
Castell de Castellet	Les carreteres B224 i la B2241
Castell de Gimanelles	Mediona-Cases Noves de Can Pardo-Font-rubí
Cim del Raurell	Muntanya de Santa Pau
Costes del Garraf	Parc del Foix
De Castellet a Olèrdola	Penedès 360
De Gelida a l'Ordal	Planes agrícoles del Bruc
De la carretera de Vilafranca a Sant Jaume dels Domenys	Pujada a La Mola pel Mas Gibert
De la Riera de la Bisbal a la platja de les Madrigueres	Pujada al Castell de Subirats des de Torre Ramona
De les vinyes de Can Via a les gorges del Foix	Pujada al Castellot
De Sant Martí Sarroca a Pontons	Ruta aigua i pedra seca de Santa Oliva a Banyeres
De Sant Sadurn d'Anoia a Gelida	Ruta del balcó del Penedes a Clivelleres
De Vilafranca del Penedes a Sant Pau d'Ordal	Sant Marti Sarroca-Vilafranca
De Vilafranca del Penedès al Castell d'Olèrdola	Sant Pau
De Vilanova a Sitges pels Colls i Miralpeix	Sant Pere de Ribes - Olivella
De Vilanova i la Geltrú a la Llacuna	Sant Sadurn d'Anoia-Sant Llorenç d'Hortons
Del Castell de Penyafort al Castell de Castellet	Senders de Montserrat
Del mar a la muntanya pel Pla de Mar	Serra del Bolet
Del Vendrell a Montserrat	Serra del Montmell
Des de Torrelles al Santuari de Foix	Serra d'Ordal
El Bonastresc	Torre de Banyeres-Sant Miquel-plana de Barbaroja
El castell d'Olèrdola	Torregassa
El Fondo de Can Pau que va a Aiguaviva	Torrelles de Foix-Les Dous-Santuari de Foix
El Fondo de la Costa que puja al Mas Bartomeu.	Trams del GR-5
Els Monjos - Moja - Daltmar - Pic d'aliga	Trams del GR-92
Itineraris Walking Garraf	Via Verda del Vendrel a Sant Salvador
La Carrerada	Vilafranca - Font-rubi
La carretera d'Espiells a Sant Llorenç d'Hortons	

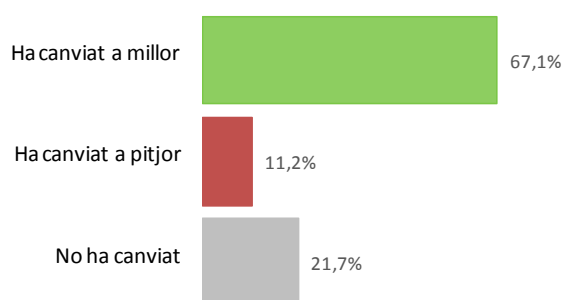
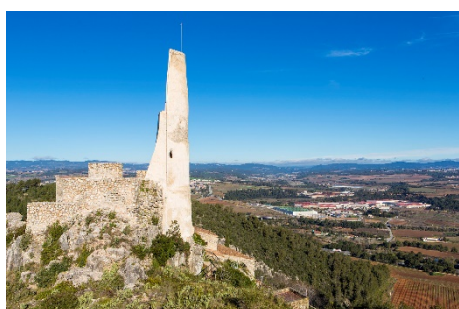
Font: Elaboració pròpia

4.4. Canvis en el paisatge

En general, es percep que la dinàmica del paisatge al Penedès és negativa, amb l'única excepció del patrimoni històric, que ha millorat clarament durant els darrers anys. Els elements que han empitjorat més són els polígons industrials i les urbanitzacions.

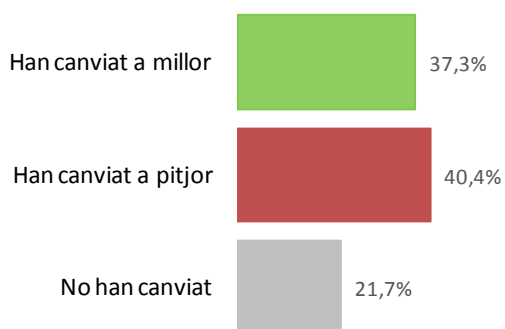
Es poden extreure diverses conclusions dels canvis que ha patit cada tipus de paisatge segons els comentaris de les persones que han participat del qüestionari. A continuació es mostra un gràfic per tipus de paisatge indicant si ha canviat a millor, a pitjor o no ha canviat.

Figura 10. Percepció de canvis en el patrimoni històric

El **patrimoni històric** va canviant poc a poc a millor, gràcies a la rehabilitació, restauració i protecció d'elements històrics i a la revalorització que se'n fa per part de l'administració. En aquest sentit, alguns ajuntaments s'han esforçat per recuperar molts dels elements patrimonials medievals, revaloritzar edificis monumentals, recuperar nuclis antics i dur a terme una bona difusió per donar a conèixer el patrimoni i atraure el turisme. A més, mica en mica s'han anat fent inventaris i catàlegs que recullen el conjunt d'elements patrimonials del Penedès, cosa que permet tenir-ne un control i fer un seguiment del seu estat per saber si cal restaurar-los i/o protegir-los. Tot i així, la crisi i la falta de recursos han provocat una disminució de les inversions, provocant la degradació d'alguns elements patrimonials que s'han quedat en l'oblit, tant de l'administració com dels propietaris.

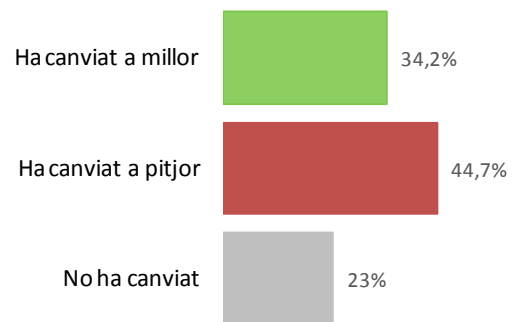
Figura 11. Percepció de canvis en els espais naturals

En general, els **espais naturals** (rius, platges, boscos, etc.) del territori han canviat a pitjor, però cal matisar alguns aspectes rellevants. D'una banda, s'ha detectat una clara opinió unànime respecte l'estat dels boscos, considerats abandonats i mal gestionats intensificant així el risc de patir incendis forestals. També s'ha posat de manifest la falta de neteja de les lleres dels rius, rieres i torrents, la pèrdua de sorra a les platges per culpa dels ports i la urbanització massiva al litoral, així com la falta de conservació de camins i la manca de restauració agroforestal. D'altra banda, algunes persones han expressat que hi ha hagut un increment positiu de la consciència ambiental per part dels ciutadans i ciutadanes i de l'administració pública, que poc a poc estan aprenent a respectar i gaudir dels espais naturals. També s'han dut a terme actuacions per recuperar espais costaners i regular les activitats lúdiques (BTT, senderisme, curses de muntanya, etc.)

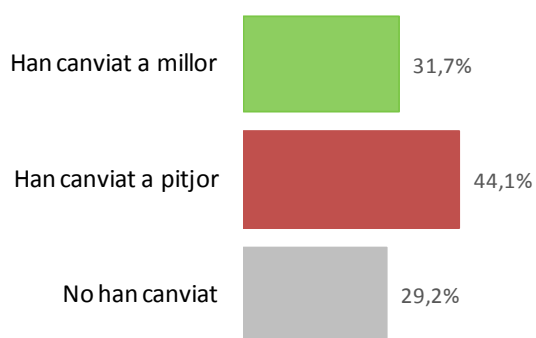
Figura 12. Percepció de canvis en l'espai agrícola

D'una banda, l'**espai agrícola** del Penedès ha patit en els últims anys un abandonament progressiu de construccions de pedra seca i de terres en actiu, que han quedat ermes i brutes amb el perill d'incendis que això provoca (sobretot al Baix Penedès). A més, les terres que queden cada vegada tenen més a prop urbanitzacions i polígons industrials, que trenquen amb la bellesa del paisatge. També s'ha detectat un augment del monocultiu de vinya en detriment d'altres tipus de cultius (com les oliveres o els arbres fruiters), cosa que pot provocar riscos mediambientals i pèrdua de riquesa paisatgística.

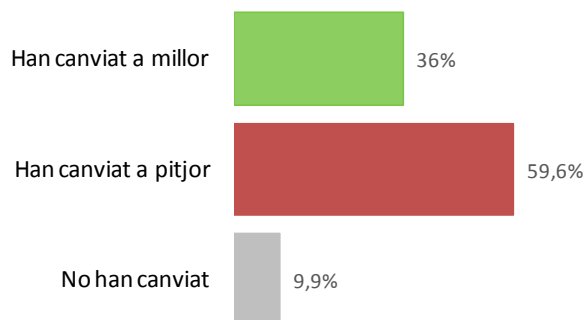
D'altra banda, s'ha de posar en valor l'esforç dels pagesos i els cellers per millorar i revaloritzar el paisatge agrícola, que dona valor afegit al territori i crea oportunitats laborals.

Figura 13. Percepció de canvis en les infraestructures

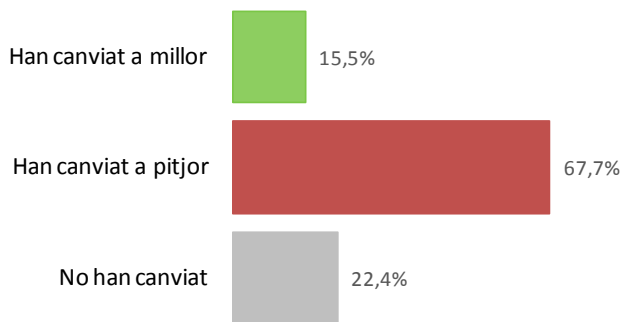

Les **infraestructures** viàries han proliferat per tot el territori amb una manca de planificació i de respecte per l'entorn, fent de barrera i tallant camins. Algunes carreteres són velles i moltes vegades amb mala connexió amb el transport públic, que és poc adequat i insuficient. A més, segueixen existint carreteres perilloses i col·lapsades, com la N340. Tot i així, hi ha hagut certes millores en seguretat i efectivitat de les vies de transport que faciliten la mobilitat i connecten el Penedès amb la resta del territori català.

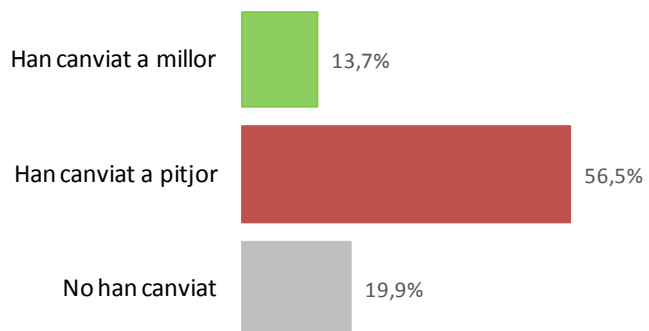
Figura 14. Percepció de canvis en pobles i ciutats

Els **pobles i ciutats** del Penedès han patit grans canvis en els últims vint anys, en alguns casos creixent desorbitadament sense seguir uns criteris ambientals i paisatgístics. El creixement urbanístic excessiu i desordenat ha vingut acompanyat de la destrucció de l'entorn rural, agrícola i litoral, amb edificis poc integrats a les característiques clàssiques dels pobles del Penedès. Tanmateix, cal destacar certs canvis positius com la millora d'algunes àrees urbanes, l'increment de les zones verdes i el progressiu desenvolupament d'una ordenació territorial amb una visió més paisatgística, tenint en compte l'entorn i els usos que ha de tenir la ciutat, prioritant les persones.

Figura 15. Percepció de canvis en els polígons industrials

No hi ha dubte que els **polígons industrials** creen rebuig i controvèrsia entre la població. S'han construït en excés polígons petits i dispersos que generen un impacte visual negatiu, malmeten el territori i posen de manifest la manca de coordinació general per planificar zones industrials. Alguns polígons s'han construït en zones on hi havia camps de vinya, destrossant el paisatge i malmetent l'espai agrícola. A més, hi ha moltes naus abandonades per la crisi econòmica que creen un greu problema de polígons fantasma, obsolets i bruts. Tot i així, en alguns casos s'ha aconseguit reactivar els espais industrials, ordenant-los i millorant-ne la conservació, per tal d'incentivar l'economia industrial i reconciliar-los amb la resta de paisatges.

Figura 16. Percepció de canvis en les urbanitzacions

Igual que els polígons industrials, en general les **urbanitzacions** també creen discrepàncies i rebuig entre la població. Amb el creixement dels pobles i ciutats també hi ha hagut un creixement, moltes vegades descontrolat, de les urbanitzacions. En alguns casos s'han construït en espais naturals i han destruït antics camins que cal preservar en tant que formen part del patrimoni penedesenc. L'excessiva promoció de cases i/o xalets aïllats ha provocat que molts hagin quedat a mig construir o abandonats, creant un paisatge desolador i poc planificat que trenca la imatge del paisatge penedesenc. A més, algunes urbanitzacions no disposen de serveis bàsics suficients (enllumenat, transport públic, clavegueram, etc.). En definitiva, existeix la percepció que les urbanitzacions degraden el paisatge, disgreguen el teixit social i són cares de mantenir.

A continuació trobem un núvol de paraules que resumeix l'opinió de les persones que han participat de l'enquesta respecte els canvis que ha patit el paisatge del Penedès. Aquest element és un recurs intuïtiu i visual per percebre a simple vista quines han estat les paraules més utilitzades durant l'enquesta en referència als canvis en el paisatge. Com es pot observar, les paraules més utilitzades han estat "paisatge", "polígons", "industrials", "canvis", "urbanístic", "territori", "espais" i "urbanitzacions".

Figura 17. Canvis en el paisatge del Penedès

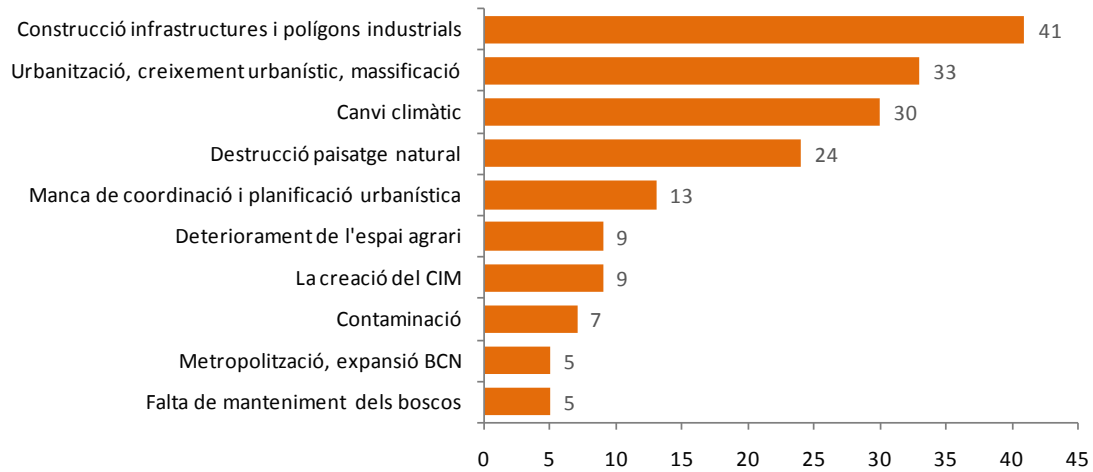
Font: Elaborat a partir de www.wordclouds.com

4.5. Principals amenaces

Les principals amenaces a les quals s'enfronta el paisatge del Penedès són el creixement d'infraestructures i urbanitzacions associades (concretament el CIM), i també el canvi climàtic i la destrucció del paisatge natural i agrari.

El progressiu creixement urbanístic dels pobles i ciutats en detriment dels espais naturals, rurals i agrícoles crea un neguit generalitzat entre la població del Penedès. Els canvis en el paisatge generen dubtes i pors sobre el futur del territori que es veu amenaçat per diversos elements, la majoria antròpics però també naturals (com els incendis o la falta d'aigua).

Figura 18. Principals amenaces sobre el paisatge del Penedès

El següent núvol de paraules mostra les paraules emfatitzades les paraules més utilitzades durant l'enquesta en referència a les amenaces en el paisatge del Penedès. Les més destacades han estat "climàtic", "polígons", "canvi", "urbanització", "sequera" i "paisatge".

Figura 19. Amenaces sobre el paisatge del Penedès

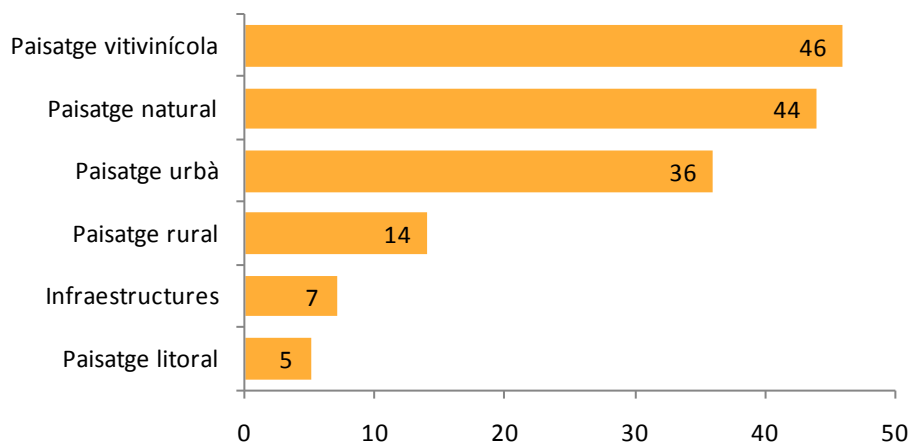

Font: Elaborat a partir de www.wordclouds.com

4.6. Valoració del paisatge quotidià

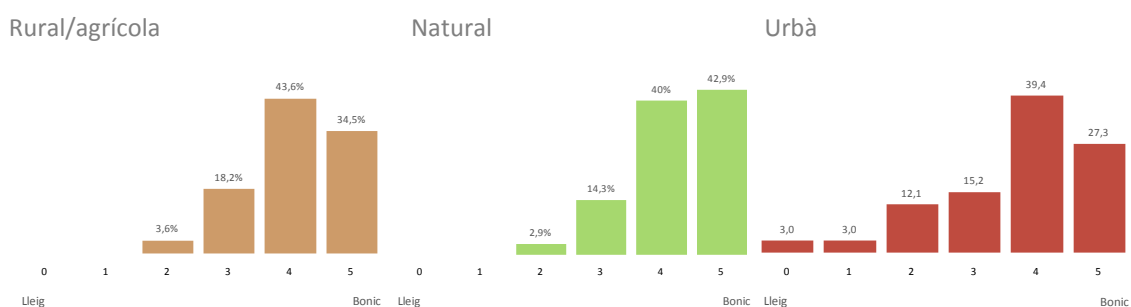
Els tres tipus de paisatges més esmentats com a quotidians per part dels participants són el paisatge vitivinícola/rural, el natural i en menor mesura, l'urbà. És indiscutible el pes de la vinya en el paisatge del Penedès, sent l'element més representatiu del territori i un símbol identitari.

Figura 20. Paisatges quotidians del Penedès

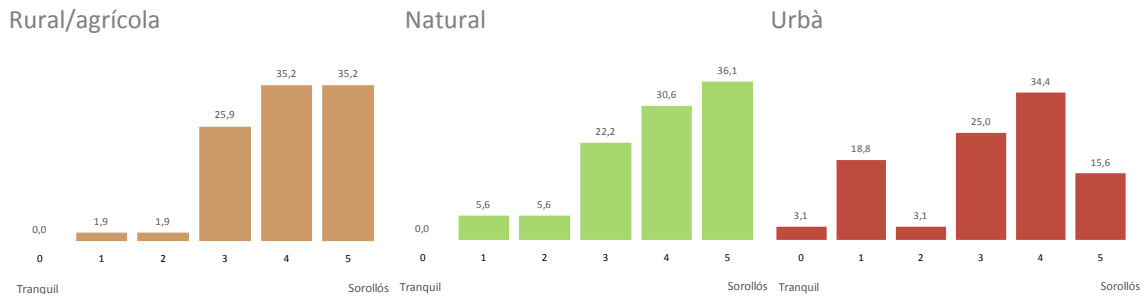
Durant el qüestionari es va proposar als participants que valoressin el seu paisatge quotidià segons diversos criteris: bellesa, tranquil·litat, ordre, modernitat, artificialitat, seguretat, olor, accessibilitat i autenticitat. A continuació es mostra l'opinió dels participants en referència als tres paisatges més esmentats.

Bellesa

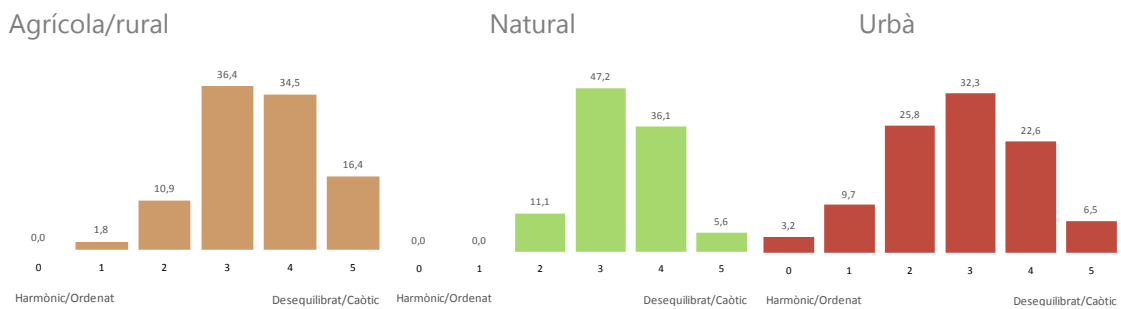
El paisatge més bonic segons l'opinió dels i les participants de l'enquesta és el natural, el 42,9% li ha posat una nota de 5 sobre 5 i el 40% un 4 sobre 5, mentre que tan sols el 2,9% l'han puntuat amb menys de 3 punts. El paisatge agrícola ha estat puntuat de manera similar, amb la diferència que la majoria de participants li han posat un 4 sobre 5. Per conta, el paisatge urbà ha estat el pitjor valorat, tot i que els percentatges de bellesa segueixent sent elevats (el 66,7% l'han puntuat amb més de 3 punts).

Tranquil·litat

Els resultats d'aquesta variable són força sorprenents, ja que segons l'opinió dels i les participants de l'enquesta el paisatge més tranquil és l'urbà; un 25% els participants opina que és un paisatge tranquil. En canvi, tan sols l'11,2% i el 3,8% opina que els paisatges natural i agrícola respectivament són tranquils; la majoria de persones enquestades consideren que aquests dos paisatges són força sorollosos. A l'hora d'interpretar aquests resultats, caldria contemplar la possibilitat d'una confusió per part dels participants, que potser es van pensar que el valor de 5 es corresponia amb "molt tranquil" i 0 amb "molt sorollós".

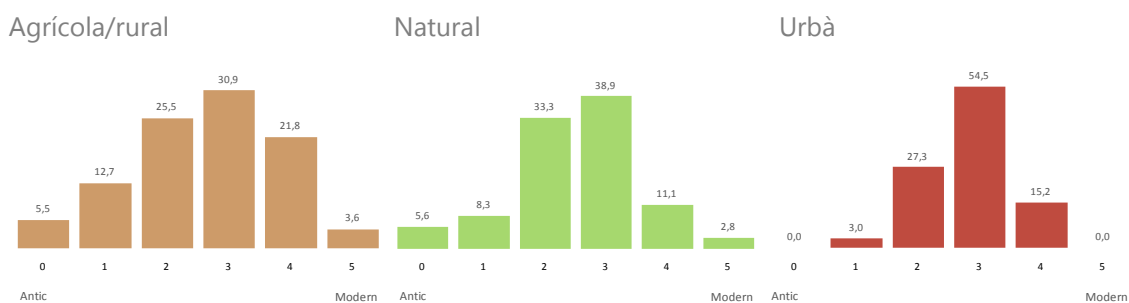
Ordre

La majoria de participants no tenen una opinió clara sobre el grau d'ordre dels paisatges, ja que en els tres casos s'han decantat per una puntuació de 3, que acostuma a ser una resposta neutra. Tanmateix, entre els tres destaca el paisatge agrícola com el més desequilibrat o caòtic, seguit del natural. En canvi, el paisatge urbà es considera el més harmònic i ordenat.

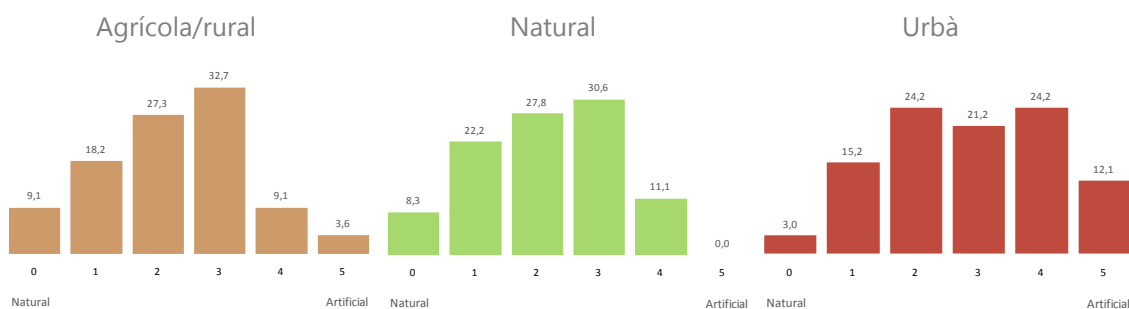
Procés de participació del Catàleg de Paisatge del Penedès

Modernitat

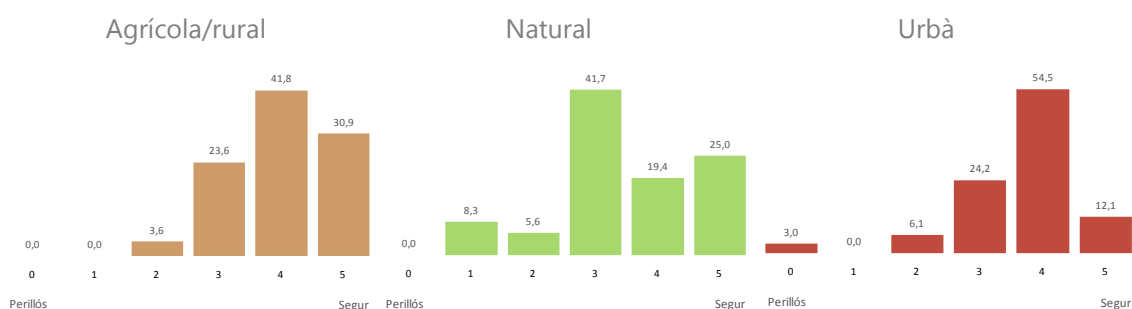
Destaca el paisatge agrícola com el considerat més antic dels tres (43,7% de les opinions), en contraposició amb el paisatge urbà que es considera el més modern, tot i que la majoria de participants tenen una opinió neutre al respecte.

Artificialitat

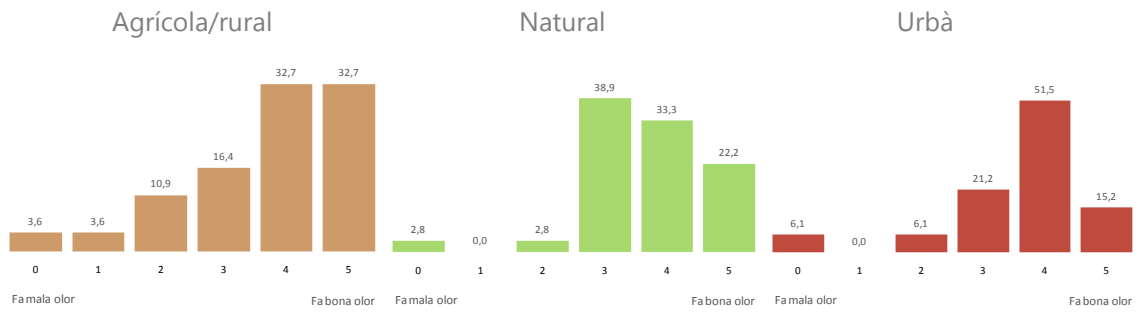
El paisatge urbà és considerat el més artificial dels tres; el 36,3% de participants l'han puntuat entre 4 i 5, sent el 5 el més artificial. Per contra, en bona lògica, el paisatge natural és considerat el més natural, seguit de ben a prop del paisatge agrícola.

Seguretat

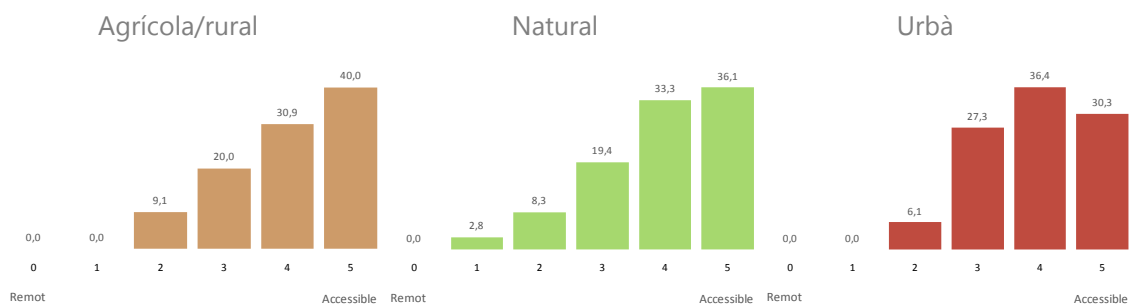
Tots tres paisatges són percebuts com espais segurs; més del 70% de participants opinen que són segurs o molt segurs. Tan sols entre el 3,6% i el 13,9% considera que poden ser lleugerament perillosos, sobretot en el cas del paisatge natural.

Olor

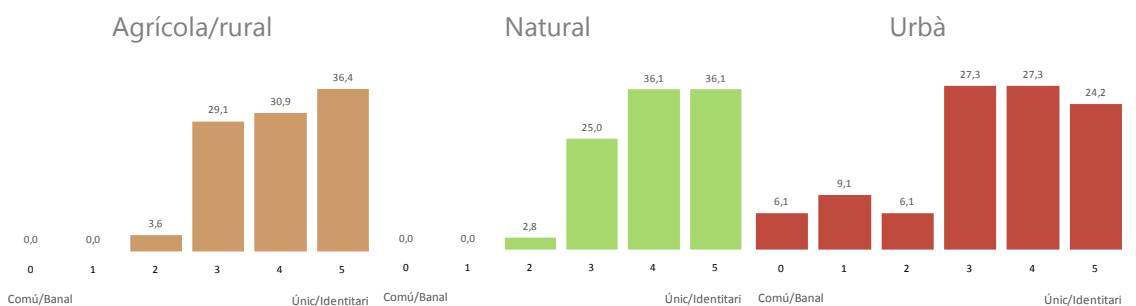
Segons el criteri de les persones enquestades, en general tots tres paisatges fan bona olor, més del 87% opina que fan bona o molt bona olor. Entre els tres, el paisatge natural és el que fa més bona olor, seguit de l'agrícola i l'urbà.

Accessibilitat

Tots tres paisatges són considerats fàcilment accessibles, sent l'urbà el més accessible seguit de l'agrícola i el natural. El paisatge més remot, tot i que tan sols en un 11% de les opinions, és el natural.

Autenticitat

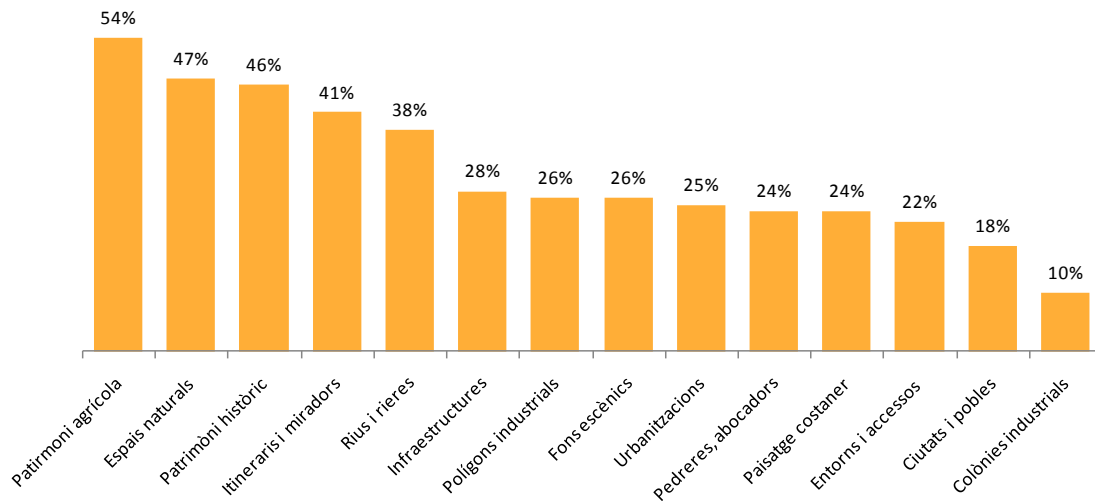

Els paisatges considerats més identitaris del Penedès són, en igual mesura, l'agrícola i el natural. Més del 90% de participants opinen que són paisatges molt identitaris. En canvi, el paisatge urbà, tot i que és considerat únic o identitari en gran mesura, és vist en alguns casos com un espai banalitzat, desconectat de l'escència del Penedès.

4.7. Objectius de qualitat paisatgística

Els participants aposten per incidir sobretot en el patrimoni agrícola, seguit dels espais naturals, el patrimoni històric i els itineraris i miradors. Els elements menys valorats han estat les colònies industrials i els pobles i ciutats. Un cop més queda palesa la importància de la vinya com a element identitari del Penedès.

Figura 21. Priorització d'Objectius de Qualitat Paisatgística

Font: Elaboració pròpia

© Rafael López-Monje (Àrea d'Imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya)

4.8. Propostes

La següent taula recull les principals propostes que s'han extret del qüestionari en ordre de major a menor importància. Les propostes que més interès han generat entre els participants han estat la conservació del paisatge i dels espais naturals, la posada en valor del patrimoni penedesenc com a element identitari del territori i entendre el Penedès com un territori complex amb una gran diversitat de paisatges.

Taula 4. Propostes per incorporar al Catàleg de paisatge del Penedès

Proposta	Recompte
Conservació del paisatge i dels espais naturals	12
Posar en valor el Patrimoni (incloent festes, tradicions, cultura popular, artesanía) com a identitat del territori	9
Tenir en compte la globalitat i la diversitat territorial del Penedès, així com els territoris limítrofs	9
Aturar el creixement industrial	6
Impacte de les infraestructures (línies elèctriques, carreteres, tren...)	5
Posar en valor i ampliar l'oferta turística, implicant els establiments hotelers de la zona (turisme rural, ecoturisme...)	4
Posar en valor l'aigua com a recurs (pous, mines, etc.)	4
Senyalització de camins, carrils bici, recursos i espais emblemàtics	3
Implicació de la ciutadania	3
Implicació de les institucions (formació, conscienciació...)	2
Document visual, estètic i que reflecteixi l'opinió dels ciutadans/es	2
Integració dels cellers	2
Donar a conèixer la feina a la vinya i ensenyar a estimar la terra	2
Sancions econòmiques per malmetre el paisatge i el patrimoni natural	1
Fer un departament a la vegueria Penedès perquè tingui cura del Paisatge	1
Apostar per les energies renovables	1
Protecció dels pobles abandonats	1
Que es puguin posar arbres en testos en els sostres dels grans magatzems per revertir la destrucció del paisatge	1
Fer visibles recursos que afavoreixin hàbits saludables per la població i els visitants	1

Font: Elaboració pròpia